



הבוטח מנצח: המסר הכביר של מזמור 'לדוד ה' אורי'

מדי בוקר בחודש אלול, אנו מוסיפים את המזמור, כדי לזכור כיצד משיגים ישועה בעבודת ה' הפרטית והרוחנית של חודש אלול: מתמלאים ביטחון כי האינסוף עומד לצידנו. איננו נלחמים ביצר בחשש, אלא בידיעה וודאית שהקב"ה עומד לצידנו ומגויס לעזרתנו ואם כך הכול אפשרי.

ב"ה | פרשת תצא - אלול | תשפ"ה

הפרק: "בקרוּב אלי מרעים לאכול את בשרי, צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח". הכול התחבר לה והיא נתפסה במזמור בכל כוחותיה. שוב ושוב הייתה ממלמלת את מילותיו, עד שהמחבלים כבר שאלו אם היא מתפללת.

אחרי 55 יום בשבי, ספיר שוחררה בריאה ושלמה. סשה שוחרר בריא אחרי כמעט 500 יום במנהרות חמאס. סשה הציע לה נישואין, ולפני כמה שבועות הם קיימו באולם קטן בעיר, ראשון לציון, את "סעודת השירוק" שלהם, ביחד עם רב המשפחה, הרב בערל לאזאר, רבה של רוסיה.

העובדה המצמררת שספיר כנראה לא ידעה, וגם אני לא ידעתי עד הכנת השיעור היא, שמזמור כזו נאמר על **חטיפת נשים וילדים בידי עמלק**. דוד המלך קרא אותו כהצהרת רוגע וביטחון ברגע השפל של חייו, כשהכול התפרק ולא נותר איש לעזרתו. הצהרות הוודאות שלו, 'ה' אורי וישעי ממי אירא, ה' מעוז חיי ממי אפחד', העניקו לו את הכוח לצאת למלחמה ולהציל את עצמו, שתי נשותיו ועם ישראל.

מדי בוקר בחודש אלול, אנו מוסיפים את המזמור, כדי לזכור כיצד משיגים ישועה בעבודת ה' הפרטית והרוחנית של חודש אלול: מתמלאים ביטחון כי האינסוף עומד לצידנו. איננו נלחמים ביצר בחשש, אלא בידיעה וודאית שהקב"ה עומד לצידנו ומגויס לעזרתנו ואם כך הכול אפשרי. הבה נצא למסע בסודות המזמור ובהעמקת הגישה של כוח הביטחון בישועת ה'.

איך תיגמר המלחמה? כיצד הגרודים שמתגייסים שוב למבצע נוסף בעזה, יכולים לשמור על עצמם לחזור הביתה בריאים ושלמים? ומה עם מלחמת היצר הפרטית אותה מנהל כל אדם בחודש אלול ומרגיש שהוא כושל מול ההרגלים הרעים? מהיכן שואבים כוח לנצח?

אנו רוצים להקדיש את השיעור למסר המרכזי של מזמור "לדוד ה' אורי וישעי", אותו אומרים בימי חודש אלול: הבוטח מנצח! ההרגשה קובעת את הניצחון. אדם שנתלה בישועת ה' ובטוח כי הקב"ה יעמוד לישועתו – זוכה לראות זאת בטוב נראה ונגלה.

נפתח עם סיפור מדהים: ספיר כהן מקרית אתא, הרגישה רע בקיץ לפני שנתיים. החיים שלה היו בסדר גמור, אבל הלב בישר שמהו שלילי עומד לקרות. היא עשתה בדיקות רפואיות ולא נמצא נתון משמעותי. רופא הצביע על נגיף שמקנן אצלה, אבל זה לא משהו שהסביר את רמות החרדה שלה.

ספיר שוטטה באינטרנט וקפץ לה סרטון: רב אמר שאנחנו בתחילת חודש אלול ומובטח בספרים, שמי שיאמר חמישים יום (מראש חודש אלול עד הושענא רבה) את מזמור כזו בתהלים, "לדוד ה' אורי", יינצל מכל רע. ספיר החלה לומר את המזמור מדי יום וסיימה כמנהג ישראל, בהושענא רבה, השישי באוקטובר. בשמחת תורה היא הייתה בניר עוז, אצל בן הזוג שלה, סשה טרופנוב, ובבוקר המתקפה שניהם נחטפו לעזה, כל אחד למנהרה אפלה אחרת.

הכול נלקח ממנה ורק כוח אחד נשאר לה: מזמור התהלים שהתרגלה לומר חמישים יום. פתאום הצטמררה להפנים את מילות

החיד"א בספר מורה באצבע: מנהג טוב לומר אחר כל תפילה (כל ימות השנה) מזמור 'לדוד ה' אורי', ובפרט מראש חודש אלול עד הושענא רבה.

כשמעיינים במילות המזמור, מגלים לא רק סגולה כללית להינצל מכל רע, אלא קשר ישיר לניצחון במלחמה ובפרט **במלחמת היצר** שמגיעה לשיאה בחודש אלול ומייחלים לרחמים בה. הרבי במכתביו ושיחותיו מדגיש בהרחבה כיצד המזמור הוא הבטחה וודאית לניצחון במלחמה הרוחנית.

הבה נעיין תחילה ברקע לכתיבת המזמור על ידי דוד המלך (הדברים לא צוינו בשיחות אדמו"ר, אבל הם ממתיקים את העניין). כל מילות המזמור אומרות דרשני. דוד מפרט סכנה נוראה שרובצת על ראשו: **"ה' אורי וישעי ממי אירא?"** ה' מאיר את הלילה ואין ממי לירא - אבל איזו מלחמה לחם דוד בלילה? "בקרב אלי מרעים לאכול את **בשרי**" - מי אוכל בשר של בני אדם ולמה את בשרו של דוד? "כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני" - מתי התמודד דוד עם בדירות כזו, שאפילו אביו ואמו לא היו לצידו?

המדרשים מרחיבים כי המזמור מדבר על רגע סכנה קשה בחיי דוד: מלחמת עמלק בעיר צקלג.

אחרי הניצחון על גלית, דוד הפך לנערץ בעיני העם, אבל הפך לאיום אצל המלך שאול. שאול זכר את דברי שמואל כי המלכות תיקרע מיוצאי חלציו, ובמקביל ראה את נסיקתו של דוד, וידע שדוד הוא האיום על המשכיות מלכותו. שאול פתח במסע רדיפה שנמשך כמה שנים במטרה להרוג את דוד. כשדוד ראה שהמלך אינו מניח לו, עשה מעשה קיצוני של חוסר ברירה ועבר לגור אצל האויב. כך קיווה ששאול ישתכנע שדוד ערק מן הארץ ויעזוב אותו.

דוד הקים גדוד לוחמים של 600 איש ועבר לגור קרוב לאכיש מלך גת, שהייתה חלק מערי הפלשתים. אכיש העניק לדוד שליטה צבאית בעיר "צקלג", שנמצאת בנגב או באזור לכיש. בהמשך החלה המלחמה הגדולה של הפלשתים בשאול ודוד וכל 600 לוחמיו יצאו מהעיר צקלג והלכו לאכיש, כדי לקחת חלק בכיבוש בהתייעצויות על מהלכי המלחמה, תוך שדוד מתכוון להילחם בפלשתים מבפנים.

אולם אויב מר אחר של דוד - עמלק (עמו היו התקלויות קודם) - ניצל את הוואקום בצקלג, כשכל הגברים עזבו ופשט על העיר. עמלק לקח בשבי את הנשים והילדים, כולל אחינועם ואביגיל, נשי דוד.

דוד שמע את הקורה בעירו ונחפז לשוב ולגלות את גודל השבר: כל הגברים נותרו אלמנים חיים מנשותיהם וילדיהם. הלוחמים חשו זעם על דוד, שטעה חמורות בשיקול הדעת והשאיר את העיר חשופה ללא גברים וגזרו עליו מוות בסקילה. כך מתאר הנביא את המשבר:

2. שמואל א ל,ג: ויבא דוד ואנשיו אל העיר והנה שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנותיהם נשבו: וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות: ושתי נשי דוד נשבו אחינעם הזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי: ותצר לדוד מאד כי אמרו העם לסקל, כי מרה נפש כל העם איש על בניו ועל בנותיו, ויתחזק דוד בה' אלוהיו.

ב. המקור הראשון לאמירת "מזמור לדוד ה' אורי" באלול הוא ספר שנדרס לפני כ-320 שנה בזולצבאך, גרמניה, בשם "שם טוב קטן". המחבר, הגאון רבי בנימין ביינוש מקראטשין, נמנה על "בעלי השם", צדיקים שהיו מתעסקים עם שמות קדושים ורמזים קבליים, כדי לכתוב תפילות וקמעות להינצל מכל רע. הספר "שם טוב קטן" מבוסס על כתבי האר"י ולכן יסוד אמירת המזמור הוא קבלי.

1. שם טוב קטן: הא לך סוד גדול, כל האומר מזמור זה מראש חודש אלול עד אחר שמחת תורה, אפילו גזרה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטלה ומבטל מעליו כל גזרות רעות וקשות, ויוצא בדימוס זכאי בדין ... הטעם כי מראש חודש אלול נפתחו י"ג מקורים מי"ג מכילין דרחמי [שלש עשרה מדרות הרחמים] והם מתגלין ומאירין למטה.

בסוף דבריו כותב, כי סוד המזמור הוא לעורר את יג מידות הרחמים שמאירות בחודש אלול. פירושו: המילה "אלול" היא ראשי תיבות של פסוק משיר השירים: "אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים". הפסוק רומז שהרעיה - כנסת ישראל - מחפשת את הדוד - הקב"ה, כשהוא "רועה בשושנים". רבינו הזקן מפרש בליקוטי תורה כי הושנה יש לה 13 עלים, וכך הימים הללו מופלאים בכך, שהקב"ה מתעורר ב"ג מידות הרחמים שלו ופותח את הדלת לכל אחד ואחת.

רגע אחרי חטא העגל, משה היה שבור מהנפילות הרוחניות של עם ישראל. הוא גילה באיזה מהירות אנחנו בוגדים והיה מודאג מה יקרה אם ניפול שוב? הקב"ה גילה לו סוד: "כל זמן שהם חוטאים - יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם". הקב"ה השמיע לו את פסוקי י"ג מידות הרחמים, המתארים את סבלנות **המחילה והסליחה** של הקב"ה והבטיח כי הזכרתם תעורר את פעולתם.

כך נוהגים בתענית ציבור ובפתיחת הארון בימים טובים, להזכיר לפני הקב"ה את הבטחתו למחול ולסלוח בכוח יג מידות הרחמים: "ה', ה', אל, רחום, וחנון, ארך אפים, ורב חסד, ואמת, נוצר חסד לאלפים, נושא עוון, ופושע, וחטאה, ונקה". ובעוד שבתענית ציבור, עלינו לקרוא בשמותיו של הקב"ה כדי לעורר רחמיו, בחודש אלול הוא "רועה בשושנים". הוא מאיר מעצמו את רחמיו ואף יוצא אל השדה, אל מושב כל אחד מישאל, כדי לעוררו לשוב ולקבל מחילה וסליחה.

מדוע דווקא מזמור כזו קשור עם יג מידות הרחמים? בעל ההפלאה, הגאון רבי פנחס הורוויץ, תלמיד המגיד ממעזריטש מוסיף הסבר:

פנים יפות פרשת אחרי ד"ה ביד עתי: נהגו לומר מר"ח אלול עד לאחר הסוכות מזמור כזו, ושמעתי הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי"ה [נאמר בו 13 פעמים שם הוי"ה] כנגד יג מידות האמורים באלול.

עוד כתבו שהפסוק בסוף המזמור "לולא (האמנתי לראות בטוב ה')" הוא אותיות "אלול". להאיר עוד כי למרות שעיקר המנהג מובא בספרי האשכנזים, יש מהספרדים נוהגים לאומרו, בגלל דבריו של הגאון חיד"א, שממליץ על כך וכותב שטוב לאומרו כל ימות השנה ובמיוחד בימי אלול עד הושע"ה.

שמואל ב א,א: ויהי אחרי מות שאול ודוד שב מהכות את עמלק וישב דוד בצקלג [היינו שמלחמת צקלג הייתה בסוף אלול ומזמור כז נאמר בימים אלול].

ג. כעת נעבור לשלב הבא והבלתי נמנע: מניין שאב דוד את הביטחון שה' יעמוד לצידו ויושיע אותו, כמו שקרא בשלווה: "ממי אירא ... ממי אפחד... בזאת אני בוטח"?

מי הבטיח לו לזכות לישועת ה' בעולם הזה? הרי לא כל המלחמות מסתיימות בניצחון ואפילו "בחור שבאבות", יעקב אבינו, **שהובטח על ידי ה'** "ושמרתיו ככל אשר תלך", התמלא פחד מפני עשו, ככתוב "ויירא יעקב מיד וייצר לו", ורש"י מפרש: "חשש שמא גרם החטא"?

השאלה עולה בקל וחומר על כל אחד מאתנו: כיצד אפשר לקרוא מזמור כז בתהלים בביטחון שהקב"ה עומד לצידנו והרי יתכן שהאמת אחרת ונגזר עלינו ניסיון וקושי ח"ו לכפר על החטא?

זאת לא רק שאלה של הרגשה טובה, אלא תמיהה העומדת ביסוד **מצוות עשה דאורייתא**, עליה קוראים ברמז בתחילת פרשת השבוע שלנו וקראנו בהרחבה בפרשת השבוע הקודמת:

3. דברים כא,י: כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבי.

הנושא הוא יציאה למלחמת רשות, כדי להרחיב גבולות ישראל יותר מגבולות ההבטחה, והתורה אומרת כדבר מובן מאליה: "ונתנו ה' אלוך בידך". ברור שהטובים מנצחים ולוקחים את האויבים כשבויים. כאן התורה מקצרת, אבל בשבוע שעבר נאמרו הדברים כמצוות עשה דאורייתא: להיות בטוחים בניצחון וללחום מתוך ידיעה ברורה שאנחנו נסיים כשידנו על העליונה.

כג: שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איבי-כם, אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפני-ניהם: כי ה' אלוךיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם.

חז"ל מדייקים בריבוי ארבע הלשונות - "אל ירך לבבכם, אל תיראו, ואל תחפזו, ואל תערצו מפניהם" - כי אסור לחייל להתפעל משום מאמץ של הפחדה מצד האויב, אלא להתאזר בביטחון בניצחון.

רש"י: 'אל ירך לבבכם, אל תיראו, ואל תחפזו, ואל תערצו מפניהם' - ד' אזהרות כנגד ארבעה דברים שמלכי האומות עושים [להפחיד את ישראל]: מגיפים בתריסיהם להקישן זה לזה, ורומסים בסוסיהם להשמיע קול שטת פרסות סוסיהם, וצווחין בקולם, ותוקעין בשופרות ומיני משמיעי קול.

הרמב"ם (מלכים ז,טו) קובע זאת כמצוות עשה, ובעוד שהרמב"ם מדגיש בעיקר את האיסור לחשוש והחיוב ללחום בגבורה (שהוא

במובן מסוים, זה הרגע הקשה בחיי דוד, יותר ממרד אבשלום. בעוד שם לא נשא באשמה לטירופו של בנו וגם נותרו כמה נאמנים אחרונים לצידו, כאן דוד טעה כביכול בשיקול הדעת והפקיר את העיר וגם לא נותר נאמן לצידו. בכל זאת, התגובה של דוד היא ארבע מילים עוצמתיות: "ויתחזק דוד בה' אלוךיו". דוד בוטח במאה אחוז בישועת ה'. ברור לו שמי שפותר את כל הבעיות בעולם לטובה ולברכה - לא יותיר אותו לבדו בהתפרקות חייו.

ברגעים הללו נצעקים מקירות לבו פסוקי מזמור כז בתהלים, המתארים בהרחבה את גודל הצרה שנפלה עליו, לצד הביטחון המוחלט שלו בישועת ה' העומדת לבוא:

תנחומא תצוה: 'לדוד ה' אורי' - הם גדודי עמלק שעשה עמם מלחמה בלילה והרגם, שנאמר 'ויכם דוד מהנשף ומה-זריחה ועד הערב למחרתם'. ומי היה מאיר להם? זיקים וברקים.

ילקוט שמעוני תהלים כז: 'לאכול את בשרי' - הם שתי נשי דוד שנשבו, כמו שנאמר 'ודבק באשתו והיו לבשר אחד'.

כאן באים הפוסקים ומקשרים את המזמור לחודש אלול. כ"ק אדמו"ר מבארו כרמז למקור הכוח במלחמת היצר בחודש זה. אל לנו לצאת בחשש למלחמת החיים, אלא להיות בטוחים במאה אחוז בישועת ה' השמורה לכל מי שרוצה לדבוק בו.

אגרות קודש כז עמוד תסז: בכל יום מימי חודש זה אומרים פעמיים מזמור המתחיל 'לדוד ה' אורי וישעי ה' מעוז חיי', ויש לבאר תוארים אלה: 'ה' אורי' - לראות איזוהי דרך החיים והטוב, כיון אשר כמה מכשולים ונסיונות בדרכו של אדם ... 'ה' ישעי' - הקב"ה עוזרו לנצח במלחמת היצר, להתגבר על כל המכשולים ולעמוד בכל הנסיונות.

גישת אדמו"ר תומתק הרבה, לאור הארה נפלאה המובאת בספרים: מועד המלחמה בצקלג - בו נכתב מזמור כז - היה **בשלהי אלול בערב ראש השנה**.

הנה מקובל שהליל שמואל הנביא היא בסוף חודש אייר. עוד מובא בסדר עולם ששמואל מת ארבעה חודשים לפני שאול, ויוצא ששואל מת בסוף אלול. עוד מובא בנביא, שמות שאול היה מיד אחרי המעשה של דוד בצקלג - ומוכח שמזמור מלחמת צקלג נאמר בימים אלו של ערב ר"ה.

רבינו עובדיה מברטנורא: בכ"ח באייר יום מיתתו [של שמואל] באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות והרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו.

סדר עולם רבה יג: שמואל מת כארבעה חודשים לפני מיתתו של שאול [היינו ששואל מת בסוף אלול].

שערי תשובה לרבינו יונה שער ג, לב: הזהרנו בזה שאם יראה האדם כי צרה קרובה – תהיה ישועת ה' בליבו ויבטח עליה.

אכן, חשוב לדעת, שישנן שתי גישות בסיסיות במהות הביטחון. גישה אחת מצמצמת את המצווה ואומרת כי **מה שהנחנו אינו נכון**. הנאמר לעיל הוא המצאה חסידית³. האדם אינו יכול להיות בטוח שהרצונות שלו יתגשמו, משום שהקב"ה לא עובד אצלו ולא מקבל הוראות ממנו.

הביטחון דומה לאמונה ועניינו שמה שיקרה הוא מה' ומה **שיקרה הוא לטובה**. הביטחון אינו שה' יצטרף לתוכניות שלי, אלא ההיפך: זאת המוכנות להתבטל ולקבל את הנהגת ה' בעולם בלי כעס ואכזבה. ה' יודע טוב ממני מה הטוב והנכון, ולכן גם אם יקרה חלילה דבר רע, בטוח שתכליתו טובה ואי שם בעתיד – בעולם הזה או בעולם הבא – הוא יתברר כדבר טוב.

רבנו בחיי בספר כד הקמח: מענין הבטחון, שלא יתערב שום ספק בבטחונו, ואף כי מצאוהו רעות וצרות, יתאמץ בעבודת השי"ת ויבטח בו באמת, כי שכו כפול ומכופל וכי השי"ת יבחר לו הטוב.

יש להציע מקור קדום לגישה זו בסיפור המפורסם עם רבי עקיבא (ברכות ס,ב, ראו הסבר דומה בליקוטי שיחות ב/393): רבי עקיבא הלך בדרך והגיע לעיר אחת. ביקש להתארח בה ולא נתנו לו. אמר כל דעביד רחמנא לטב עביד. יצא לישון ביער והיו עמו תרנגול חמור ונה. באה הרוח וכיכתה את הנה, בא החתול ואכל את התרנגול ובא האריה וטרף את החמור. אמר רבי עקיבא: כל דעביד רחמנא לטב עביד. כלילה באו גייסות ושבו את כל בני העיר. אמר רבי עקיבא: לא אמרתי לכם כל דעביד רחמנא לטב עביד?! הרי אם הייתי מתארח בעיר, ואם היה הנר מאיר והחמור והתרנגול מרעישים היו מוצאים אותי השודדים ופוגעים בי.

והנה, תפיסת האמונה של רבי עקיבא אמרה רק שמה שקרה – קרה לטובה. אבל רבי עקיבא לא זכה שחלומותיו יתגשמו כפי שתכנן אותם. בסופו של דבר הוא נשאר בלי נה, בלי חמור ובלי תרנגול. אלא תפיסת האמונה שלו הייתה רק שהוא אינו יודע מה טוב עבורו ומה שקרה – קרה לטובה.

לפי הגישה הזו נצטרך לומר כי מצוות "לא ירך לבבכם" במלחמה היא רק לא לחשוש מהתוצאה וללחוץ באמונה שלמה קדימה. אבל היא אינה כוללת ביטחון בישועה וניצחון.

התמיהות עולות מאליהן: ראשית, איך אפשר בכלל ללחוץ בפחד? הרי הפחד לא נוהג להקשיב להיגיון? שנית והוא העיקר: באיזה כלים נשכית את הפחד והרי איש לא הבטיח לנו ניצחון והיו מלחמות יהודיות שנגמרו בהפסד?

עד היכן הדברים מגיעים? בערב מלחמת "ששת הימים", שררה בארץ פאניקה. כנגד המדינה הקטנטונת קמו למעלה מעשר מדינות ערביות עם מאות מיליוני תושבים וכסף אינסופי, והחשש בכל העולם היה אדיר. אזרחים זרים ברחו מהארץ והורים שילדיהם למדו בארץ, פעלו בבהלה להשיב אותם הביתה. הרבי היה המנהיג היחיד שנשך תקווה והבטיח כי דבר לא יקרה ואין מה לברוח.

אישה שבנה, אברהם, למד בארץ וסירב לעזוב בגלל דברי הרבי, שלחה את בן דודה בשם ג'ו בן אליעזר אל הרבי. ג'ו היה העוזר האישי של ארתור גולדברג, שגריר ארצות הברית באו"ם ובתוקף מעמדו הבכיר, הכיר את ההערכות הקשות במסדרונות הגבוהים ממה שעומד לקרות בארץ. הוא סידר פגישה מהירה במשרדו של הרבי ואמר: "אברהם הוא הילד היחיד של בני הדודים שלי, הוא כל העולם שלהם ואינם יכולים לסכן אותו". הרבי השיב: "לי יש בארץ אלפי בנים יחידים, ואני אומר להם להישאר שם מפני שאני בטוח כי לא יאונה כל רע".

אחרי נס הניצחון, שאל גיסו של הרבי, הרב שמריהו גורארי (הרש"א), בסעודת חג השבועות, כיצד לקח אחריות להורות ליהודי הארץ שלא לעזוב בזמנים קשים? הרבי השיב: "הרי זה איסור מן התורה – 'לא ירך לבבכם', ורק לא רציתי להזכיר איסורים בימים אלו (תורת מנחם נ עמוד 16)".

אולם השאלה מתחזקת: הרי לא כל המלחמות מסתיימות בניצחון ומנין הביטחון שיקרו ניסים?

בהערה² מובא מענה פלאי לאדם פרטי, בו מביא הרבי לשיא את חובת הביטחון. והתמיהה מתעצמת.

2 יהודי עבד כשוחט בעיירה מרוחקת והתפרנס בצורה מכובדת, אולם אביו נפטר והוא אינו יכול למצוא מנין וקדיש באותה עיירה. הוא שואל את הרבי, האם להמשיך לעבוד שם כדי לפרנס את משפחתו ואז יוכל לשלם את הוצאות הקבורה של אביו או לכבד את אביו ולומר קדיש במחיר איבוד הפרנסה?

אגרות קודש הרבי ג שעב: "שואל אם לחזור ולקחת משרת שוחט ובודק בעיר שאין בה מנין ולא יוכל לומר קדיש ולירד לפני התיבה (ויסמוך על שני אחיו), אבל ישתכר למחייתו ולמחית אנשי ביתו, וגם יוכל לסלק מה שהתחייב לתת על הוצאות קבורת אביו ז"ל. הנה התירו חז"ל כמה דברים מפני צורך הפרנסה... ובפרט בנידון רידן ששני אחיו יאמרו קדיש וכו' ... ועוד שעי"ז יוכל לסלק חלק מהוצאות הקבורה [שזה גופא כבודו של אביו]... ולכן ישכור איש אחר במקומו שיאמר קדיש".

כאן מוסיף הרבי כמה שורות מהממות: "וכל הנ"ל מפני שאיני יודע מצבו בעניין מידת הביטחון, אבל אם חזק הוא בזה, ובתמימות, ויחפש אחר כלי לפרנסה – ייתן לו השי"ת פרנסתו במקום שיש מנין וכו' ויוכל לקיים ככל המוטל עליו בעניינים הנ"ל". כך שישנם שני נתיבים במסע החיים: אפשר לנסוע בנתיב הטבעי בו חי חיי טבע ואז ההלכה היא שעליו להעדיף את צרכי פרנסתו. אולם ביכולתו לעלות על מסלול הביטחון בו חי בוודאות גמורה בישועת ה' ואז הדברים מסתדרים בכיוון הזה כנגד כל הסיכויים.

3 קונטרס אמונה וביטחון של החזון איש פרק ב: "טעות נושנה נתאזרח בלב רבים במושג בטחון, שם בטחון המשמש למדה מהוללה ועיקרית בפי החסידים, נסתובבה במושג חובה להאמין בכל מקרה שפוגש האדם ועמידתו לקראת עתיד בלתי מוכרע ... כי בטח יהיה הטוב ... ואין הוראה זו בביטחון נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד, אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ד' וגמולותיו ית? אלא עניין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם וכל הנעשה תחת השמש הכול בהכרזה מאתו ית'".

לפני הקיסר ופתחו התיבה - נחרדו לראות את העפר ואת הפגיעה בכבוד המלכות. נחום התחזק ואמר: "גם זו לטובה". בא אליהו הנביא וגילה את אוזן המלך כי זה עפר נסי ומופלא שעמו לחם אברהם בארבע המלכים. זרקו את העפר במלחמה והוא הפך לחצים ובליסטאות. הנה אצל נחום, התגשמו הדברים בדיוק כפי שרצה ובטוב הנראה והנגלה.

והתמיהה עולה מאליה: מי יכול להיות בטוח שהקב"ה יילך בעקבות הרצונות שלו ולא להיפך? ראו עיון קל וחשוב בהערה⁴.

ה. לפני כמה ימים ראיתי לשון מיוחדת ונדירה באגרות קודש, ולצערי לא הזדרזתי לרשום את המקור. תוכן הדברים היה, שהקב"ה מנהל כל פרט בעולם לטובה ולברכה והוא בוודאי יכול לנהל את הבעיות הקטנות עימהן מתמודד נמען המכתב.

מבט חטוף על העולם מלמד, עד כמה הקיום מאוזן ומאורגן. היקום פועל לפי חוקים פיזיקליים מדויקים ואם אפילו אחד מהם היה שונה במעט מזעיר, לא היו יכולים להיווצר כוכבים או חיים. אם העולם היה טיפה קרוב לשמש, הוא היה נשרף. אם היה טיפה רחוק מהשמש - הוא היה קופא. אם כוח הכבידה היה מעט יותר חזק, הכוכבים היו נופלים ואם היה יותר חלש - הם לא היו נוצרים. כל פרט בגוף האדם מתוכנן ומדויק למטרתו, ובכלל, רוב החולים מתרפאים, רוב בני האדם מוצאים מה לחיות, והעולם מתקדם כל הזמן לטוב יותר.

הבעיה של החיים שלנו היא **הטיית השלילה**. המוח נותן משקל רב יותר לקשיים בחיים, כפי שהארכנו בשיעור לפרשת בהעלותך שנה זו. אבל זאת אשליה אופטית שאינה משקפת את האמת. רוב ימי האדם הם שמחים ורגועים, ועובדה שהבעיות הן יוצאות מהכלל ולא הכלל.

זו רמה ראשונה ובסיסית בביטחון: הנחת היסוד היא **שהקב"ה רוצה בטובתנו** ורוב החיים הם טובים ומשתלמים ומסתבר שכך יקרה גם מול הבעיה הספציפית עימה מתמודדים. בהערה⁵ הובא סיפור מתוך בו הרבי סמך על ההנחה הזו לגבי השקעה כספית אדירה.

אולם לא כך משמעות מזמור כז: "ממי אירא? ממי אפחד? אם תקום עלי מלחמה בזאת אני **בוטח**". לשיטה זו היה דוד צריך לומר רק שמה שיקרה - יקרה לטובה. אכן הובאו לעיל דברי רבינו יונה, שכתב "תהיה ישועת ה' בליבו ו**יבטח עליה**". ובעיקר כך אומר דוד עצמו:

תהלים לב,י: והבוטח בה' חסד יסובכנו.

עיקרים מאמר רביעי ספמ"ו: כלומר ... מדרך הביטחון עצמו להמשיך חסד חינוך על הבוטחים בה'.

היינו ש"ביטחון" אינו מילה נרדפת ל"אמונה", אלא מונח גדול וגבוה ממנה: "אמונה" היא תנועה שמקבלת הכול באהבה, אלם ה"ביטחון" הוא מדרגה גבוהה המסתמכת על טובו ואהבתו של הקב"ה, שבוודאי יוביל את החיים לטוב נראה ונגלה. כך לשון הרמב"ן: "כל הבוטח מאמין, אבל לא כל המאמין בוטח", שכן הביטחון הוא מדרגה גבוהה מהאמונה.

כך מספר האדמו"ר הרי"צ אורות חסיד בתקופתו של הצמח צדק, שבנו חלה אנושות והיה בסכנה קשה. החסיד עזב את הבית ויצא לנסיעה ארוכה לליובאוויטש כשבכל אותו זמן לא היה לו קשר עם הבית. עד שהגיע אל הרבי כבר היה שבור לחלוטין. הוא נכנס לחדרו של הרבי ופרץ בבכי. הרבי ענה חמש מילים: "טראכט גוט וועט זיין גוט". תחשוב טוב ויהיה טוב.

אגרות קודש הרי"צ ב עמוד תקלז: מענה אדמו"ר הצמח צדק לאחר שהתחנן אצלו לעורר רחמים עבור חולה מסוכן חס ושלום: טראכט גוט - וועט זיין גוט [חשוב טוב - יהיה טוב].

מקור קדום לגישה זו, הוא הסיפור עם "נחום איש גז"ר: הוא יצא למלך עם מתנות אבנים טובות יקרות מעירו. במלון נשדרו ממנו האבנים ובעלי המלון החליפו אותם בעפר מחצר המלון. כשהגיע

4 יש לדון בגישה הרבי, עד כמה צריך אדם להיות בטוח בתוכניותיו? אם אדם נפגש לצורך שידוכים, האם יכול להיות בטוח שדווקא ההצעה הזו תצליח והקבה יצעד בעקבותיו? או אדם שמתחיל עסק מסוים, האם יכול להיות בטוח שדווקא העסק הזה יביא פרנסתו? אפשר לטעון שהמקרים שהזכיר הרבי הם דברים שטובתם ידועה, כמו ישועה במלחמה לדברי רבינו יונה או רפואת הילד בסיפור "טראכט גוט". אבל כשמדובר על פרטים שאין טובתם ידועה ויתכן שאין האישה הזו זיווג ואין העסק הזה ייעודו, אולי לא שייך כאן ביטחון מוחלט שזו הדרך הנכונה, אלא רק תפילה שהקבה יוליכו בדרך הנכונה. ויש לעיין.

5 אפרים אילין (ראו ויקיפדיה) היה תעשיין רב השפעה, שתרם תרומה משמעותית להקמת מדינת ישראל. הוא ניהל קשרים חובקי עולם ודאג להעלאת עולים, למשלוחי נשק ולספינות קומנדו. עם הקמת המדינה עלה הצורך להקים תעשיית רכב עבור הצבא והאזרחים. חברת "פורד" המוכרת הודיעה על כוונתה להקים מפעל להרכבת מכוניות בישראל, אבל הערבים איימו להחרים את החברה ופורד נסוגה מהתוכנית.

ממשלת ישראל חטפה מכה. אם מעצמה כמו "פורד" נבהלת מהערבים, מי יהיה מוכן להשקיע במדינה הקטנטונת? אפרים אילין התגייס למשימה וזה סיפורו https://he.chabad.org/multimedia/media_cdo/aid/1203570: "קיבלתי המלצה לפגוש אדם בשם היקמן פרייס, מחברת הייצוא קיזור פרייזר. החברה הקימה מפעל מצליח למכוניות בהולנד והם היו מעוניינים לבנות מפעל ביוון. היה עלי לשכנע אותם להקימו בישראל. המיזם דרש השקעה של שניים וחצי מיליון דולר, סכום שהיה שווה בשעתו למאתיים וחמישים מיליון דולר כיום. ביקשתי שחברת קיזור תשקיע חצי מיליון דולר ואני ארכיב קבוצת משקיעים שתתחייב לשני מיליון דולר. חשבתי שיהיה קל להרכיב קבוצה כזו, אבל כאשר עורכי הדין החלו לנסח את החוזים, המשקיעים נעלמו. הגיע הזמן לחתום את החוזים ופחדתי לעשות זאת..."

נזכרתי באבי המנוח, כשהוא לא ידע להחליט האם להגר עם משפחתו מרוסיה לארץ, הוא נסע לקבל את עצתו של האדמו"ר הקודם מליובאוויטש. בדיוק שהיתי בניו יורק והחלטתי לשאול את חתנו הצעיר, שלא התמנה עדיין לרבי (היה זה בשנת המעבר, תש"י). הרגשתי שאני יושב לפני ענק. הרבי היה נפלא, שופע טוב לב וידע ושוחחנו בשלוש שפות: רוסית, צרפתית ועברית. מאחר שהרבי היה בעל השכלה כמהנדס, הוא ידע על מכוניות יותר ממני. הוא התבטא ש"מכונית מורכבת משלושת אלפים תחומי תעשייה שונים" ולכן מפעל להרכבת מכוניות יהיה בית ספר מקצועי לכישורים רבים: פחחות, צביעה, נגרות, רפדות וכו'. זה

אולם הרמה הזו לא מספיקה, שכן סוף-סוף עולה התהייה, אולי המקרה הזה שונה, מטעם "שמא גרם החטא" כנ"ל? לכן הרבי מחדר גישה עמוקה יותר בבסיס מצוות הביטחון:

מספרים על בני זוג שהיו נשואים שנים רבות ולא זכו לילדים. הם ניסו טיפולים קשים, אך שום דבר לא הועיל. החליטו ללכת לאדמו"ר שלהם ולבקש ברכה לזרעא חייא וקיימא. הצדיק שמע את תחינתם ובירך אותם שעוד בשנה זו יזכו לחבוק ילד. אחרי שנה, התקיימה הברכה והם עשו ברית מילה.

החסידים נכנסו לאדמו"ר וסיפרו בהתפעלות כיצד התקיימה הברכה שלו באופן נסי. אמר להם האדמו"ר כך: אגיד לכם את האמת. זאת לא הברכה שלי שפעלה את הנס, אלא האמונה של ההורים. אחרי שהם קיבלו את הברכה ממני, הם התמלאו באמונה פשוטה שכך יקרו הדברים בפועל, והלכו ישר לחנות למוצרי תינוקות וקנו חדר שינה, מיטה ועגלה עבור התינוק שעוד מעט יבוא לעולם. הביטחון הברור שלהם בישועת ה', הוא פתח את הצינור.

הרעיון של הביטחון הוא שהקב"ה עוקב אחרי האדם. ה' קבע כלל בעולמו שהוא נוהג לפי עיקרון של מידה כנגד מידה ומה שהאדם נותן - מקבל בחזרה.

וכיון שהאדם מרים את עצמו למצב כזה בו חי באטמוספירה של טוב. הוא לא מתפעל מהייוש שמקרינים הרופאים ולא מהמבע של מנהל הבנק, אלא מרים את עצמו לידעה שהקב"ה הוא אבא טוב ואוהב והוא יכול לפתור כל בעיה - זה גופא מעורר יחס דומה מלמעלה ונשברים כללי הטבע.

ביטחון הוא לא משחק ילדים, זה לא משחק ב"כאילו". זה לא שאין מה להפסיד, אז בסדר, אני בוטח בה". זאת עבודה עמוקה להתעלות מעל המציאות הטבעית ולבטוח באהבתו של הקב"ה אליו - ואז זוכה לשפע דומה מלמעלה.

מסופר על החסיד רבי משה יצחק מיאסי כי בימי מאסר רבינו הזקן, אסף כסף בין החסידים כדי לקנות תפוחי אדמה. שאלו אותו: מי צריך תפוחי אדמה?, ולמה זה יותר חשוב מלאסוף כסף כדי לעשות פעולות לטובת שחרור רבינו? ענה להם שעוד מעט יהיה נס חג הגאולה ואז יחפשו משקה ולא יהיה להשיג, ולכן הוא מכין כבר

עכשיו כסף לתפוחי אדמה עבור המשקה... זה ביטחון.

בכך מובנת השאלה על מה מבוסס הביטחון? והרי שמא גרם החטא? כי הביטחון הוא **מסלול עוקף דין ומשפט**. הוא נתיב מיוחד עבור מי **שלא מגיע לו לקבל על פי הסדר**. שכן עצם העובדה שהוא מרים את עצמו למצב כזה של ביטחון, זה ממשיך יחס דומה מה' והוא זוכה לטוב הנראה והנגלה אף אם לא מגיע לו לפי זכויותיו בכלל.

ליקוטי שיחות לו עמודים 4-5: יובן זה עפ"י דברי רבנו הצמח צדק שענה לאחר שהתחנן אצלו לעורר רחמים רבים על חולה מסוכן ח"ו: 'תחשוב טוב - יהיה טוב'... ונראה לבאר בכוונת הדברים... ביטחון הוא **עבודה ויגיעה בנפשו** והיא מביאה את חסדי ה' הבאים כתוצאה מעבודת ויגיעת האדם לבטוח בה'. על ידי שהאדם סומך כאמת ובעומק נש-מתו רק על הקב"ה לבד, עד שאינו דואג כלל, הרי התעוררות זו גופא פועלת שהקב"ה מתנהג עמו באופן זה שמטיב עמו - גם אם לולי זאת אינו ראוי.

בהערה⁷ הובאה התייחסות חשובה.

מה מסקנת הדברים הלכה למעשה?

ישנו מכתב מופלא בו כותב הרבי כי הדרך היהודית היא הפוכה מדרך העולם. העולם ממתין שיהיה טוב ואז שמח ומחייך ואילו אצל יהודים עובדים הדברים באופן של 'לכתחילה אריבער': **קודם מחייכים וזה גופא גורם שיהיה טוב**.

אגרות קודש טז עמוד רנב: בטח שמע פתגם אדמו"ר מהר"ש שהעולם אומר שכשאי אפשר ללכת מלמטה הולכים כים מלמעלה, ואני אומר שמלכתחילה צריך ללכת מלמעלה. והוא הדין כאן: אע"פ שלכאורה צריך לחכות עם הש-מחה הגלויה עד שיוטב מצב הבריאות בפועל, הנה יש מקום לומר ע"פ נוסח הנ"ל **להקדים השמחה על הטבת הבריאות אף שלע"ע אינה בגלוי וזה עצמו ימהר העניין**.

היה קריטי עבור העולים לארץ שבאו הישר ממחנות הריכוז, ללא מיומנויות מקצועיות וכאן נוצרה ההזדמנות להכשיר אלפי עובדים. הרבי אמר: "המפעל עשוי לשמש כתשתית לכל התעשייה בישראל!".

אבל מאיפה אביא כסף? הרבי אמר מילים שנשכו רוגע: "אני מקשיב לסיפור חיך ומתרגש שהתמודדת עם מכשולים רבים **ואלוקים תמיד היה לצורך. הוא ימשיך לעמוד לצורך הלאה**. ואם מכל סיבה שהיא, העניינים לא יסתדרו, תמיד תהיה בין אחיך היהודים ותמצא את הדרך לשרוד". חתמתי על החוזים והחברה יצאה לדרך. במהלך עשר השנים הראשונות להקמתה, היינו אחראים על 28 אחוז מכלל התוצר הלאומי של ישראל. הייצוא הגיע עד ארגנטינה, ברזיל וקולומביה. העבודה הייתה מפרכת, אבל זה מה שכנה את התעשייה בישראל".

6 חכם דרש בבית הכנסת כי מי שבוטח שיזכה בהגדרת הלוטו - יזכה. אדם פשוט שמע ולקח את הדברים ברצינות. הוא עזב את העבודה, קנה כרטיס לוטו בהגדרה של מאה מיליון דולר והמתין לזכייה המובטחת. חלפו כמה שבועות והוא לא זכה בהגדרה. במקום זה, באה לביתו עניות ודלות של מובטל מעבודתו. חזר האיש לחכם והתלונן שההבטחה לא קוימה. שאל החכם האם בטח בלב שלם שיזכה? "כן, בלב שלם". אמר החכם כך: "בטוח אצלי שהכרטיס יזכה בהגדרה הקרובה, ואני כל כך בטוח שברצוני להציע עסקה: אקנה ממך את הכרטיס בחמישים מיליון במזומן. ההצעה מצאה חן בעיניו: מוטב חמישים ביד, ממאה באוויר...".

אמר החכם: לכן לא זכית, אילו היית בטוח כמו שמחר תזרח השמש - לא היית מוכר מאה מיליון בחמישים...

7 אם אדם בטח באופן אמיתי שיהיה טוב ולבסוף קרה אחרת ח"ו? ראו בלקו"ש 885/ג שיש הבדל בין לפני ואחרי: לפני צריכים להיות בטוחים שיהיה טוב. אבל אם חס ושלום קרה להיפך, כאן צריך להתמלא באמונה שהקבה יודע מה עושה וזה הדבר הנכון. (אולם כנ"ל, העובדה שדבר הולך לכיוון השלילי ח"ו הוא הנהגה חריגה ולא רגילה, ולכן לכתחילה צריכים להיות בביטחון גמור בטוב נראה ונגלה).

טובו של הקב"ה, מעצים את הביטחון המוחלט בגאולה אמתית בקרוב ולא עיכבן אפילו כהרף עין.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי



ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי



להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב



השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il